

De Bonte Mol
...voor een gegronde basis!

Protocol

Leesproblemen en dyslexie

Basisschool De Bonte Mol
Schermerhorn

Groep 1 en 2

Voorwoord

Dit Protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 1 en 2 van De Bonte Mol dient als leidraad voor de leerkrachten en leesspecialisten bij het signaleren en begeleiden van leerlingen met leesproblemen of dyslexie. Uitgangspunt hierbij is om te komen tot een eenduidige, systematische en effectieve aanpak van leerlingen met lees- en/of spellingproblemen, met een gedegen dossiervorming, wat als basis kan dienen voor de aanvraag van een dyslexieverklaring.

Het Protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 1 en 2 van De Bonte Mol is gebaseerd op het Protocol leesproblemen en Dyslexie voor groep 1 en 2 van Wentink, Verhoeven & Van Druenen (2008). Getracht is dit protocol beknopt en overzichtelijk te houden. Indien er onduidelijkheden of vragen zijn verwijs ik u naar het in de teamkamer aanwezige Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 1 en 2 (Wentink et al., 2008).

Bij de uitwerking van dit protocol heb ik dankbaar (gedeeltelijk) gebruik gemaakt van de layout van Dyslexieprotocol Heerhugowaard groep 1 t/m 4, versie juni 2007. Dit protocol heb ik aangepast aan de nieuwste theorie en aan de werkwijze en beschikbare methoden, middelen en software op onze school.

Dit protocol dient regelmatig aangepast te worden op vernieuwde inzichten en relevante nieuw aangeschafte methoden, toetsen of remediërend materiaal.

Het Protocol Leesproblemen en dyslexie van De Bonte Mol bestaat uit:

- Protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 1 en 2,
- Protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 3 en 4 *en*
- Protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 5-8.

Bianca Hooijer.

Dit protocol is opgesteld door Bianca Hooijer als onderdeel van de Master SEN Remedial Teaching aan het Seminarium van Orthopedagogiek, juli 2011.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave	3
1. Herkennen van risicoleerlingen in groep 1/2	4
2. Actiekalender dyslexieprotocol groep 1/2	5
3. Handelingsuggesties voor de interventieperiode in groep 2.....	8
Bijlagen	11
Bijlage 1: Overzicht tussendoelen beginnende geletterdheid.....	11
Bijlage 2: Signaleringslijst voor kleuters.....	14
Bijlage 3: Screeningslijst Groep 2	17

1. Herkennen van risicoleerlingen in groep 1/2

Leerlingen met een risico voor dyslexie kunnen in de kleutergroep de volgende problemen ondervinden:

Problemen bij algemene lesactiviteiten:

- Trage verwerking van (talige) informatie als gevolg van een algemeen automatiseringsprobleem. De prestaties nemen zichtbaar af bij dubbeltaken en werken onder tijdsdruk.
- Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl ze het antwoord wel weten. Dit komt doordat ze moeite hebben met het plannen en vasthouden van de volgorde van denkstappen.
- Moeite met onthouden van meervoudige instructies, terwijl ze de afzonderlijke taken wel kunnen uitvoeren. Dit heeft te maken met het feit dat dyslectici vaak een beperkt kortetermijngeheugen hebben.
- Moeite met onthouden of ophalen van namen uit het geheugen.
- Woordvindingsmoeilijkheden.

Problemen bij voorbereidende leesactiviteiten

- Moeite met het onthouden van letter-klankkoppelingen (letterkennis).
- Moeite met het snel en accuraat analyseren van gesproken woorden in losse klanken (auditieve analyse).
- Moeite met het samenvoegen van losse klanken tot een gesproken woord (auditieve synthese).
- Moeite met het aangeven van de positie van een klank in een woord.
- Moeite met het verklanken van een woord als bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd.

Problemen bij voorbereidende rekenactiviteiten

- Problemen met het ordenen van objecten.

2. Actiekalender dyslexieprotocol groep 1/2

Actiekalender voor groep 1

Maand	Actie door de leerkracht (en leesspecialist)	Bij wie?	Opmerking/ verwijzing
Aanvang groep	Stimuleren van geletterdheid middels de uitgangspunten van beginnende geletterdheid.	Alle leerlingen	Bijlage 1
Januari	Invullen signaleringslijst	Risicoleerlingen	Bijlage 2
	Afname Cito Taal voor Kleuters M1	Alle leerlingen	
	Analyse resultaten Cito Taal voor Kleuters	Alle leerlingen	
	Handelingsplan opstellen voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod aan geletterde activiteiten.	Risicoleerlingen	
Januari-juni	Aanbod verrijken voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod aan geletterde activiteiten	Risicoleerlingen	
Juni	Afname Cito Taal voor Kleuters E1	Alle leerlingen	
	Analyse resultaten Cito Taal voor Kleuters	Alle leerlingen	
	Invullen signaleringslijst voor risicoleerlingen	Risicoleerlingen	
	Handelingsplan opstellen voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod aan geletterde activiteiten, voor beginperiode groep 2.	Risicoleerlingen	
Einde schooljaar	Overdracht naar de volgende groep	Alle leerlingen	

Actiekalender voor groep 2 (aanpassing juni 2014)

Maand	Actie door de leerkracht (en leesspecialist)	Bij wie?	Opmerking/ verwijzing
Aanvang groep	Stimuleren van geletterdheid middels de uitgangspunten van beginnende geletterdheid.	Alle leerlingen	
	Gericht aanbod verrijken voor leerlingen met een onvoldoende klankbewustzijn (fonemisch bewustzijn) en letterkennis	Risicoleerlingen	
Januari	Invullen screeningslijst	Risicoleerlingen	Bijlage 3
	Invullen signaleringslijst voor risicoleerlingen	Risicoleerlingen	Bijlage 2
	Afname Cito Taal voor Kleuters M2	Alle leerlingen	
	Analyse resultaten Cito Taal voor Kleuters M2	Alle leerlingen	
	Handelingsplan opstellen voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod aan geletterde activiteiten.	Risicoleerlingen	
Januari-juni	Afnemen leesvoorwaardentoets VLL	Alle leerlingen	
	Aanbod verrijken voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod aan geletterde activiteiten	Risicoleerlingen	Zie hoofdstuk 5 Protocol Leesproblemen en dyslexie (Wentink at al, 2011)
	Extra begeleiding bieden middels de voorschotbenadering		
	Logboek aanleggen met interventies en vorderingen		
Juni	Invullen Screeningslijst groep 2	Risicoleerlingen	
	Invullen signaleringslijst		Bijlage 2
Juni/juli	Afname Cito Taal voor Kleuters E2	Alle leerlingen	
Einde schooljaar	Overdracht naar de volgende groep: eindsituatie en effecten van interventies vastleggen in logboek. In overleg met leerkracht groep 3 handelingsplan voor begin groep 3 opstellen en bespreken.	Risicoleerlingen	

Risicoleerlingen zijn:

- leerlingen met een D of een E score op Cito Taal voor kleuters M2
- leerlingen met een A, B of C score op Cito Taal voor kleuters M2, maar *onvoldoende* scores op de onderdelen:
  - ▶ klank en rijm

▶ auditieve synthese

In het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 1 en 2 (Wentink, Verhoeven & Van Druenen, 2011) zijn de volgende aanvullende toetsformulieren opgenomen:

Bijlage 3a	Kleurentoets voor kleuters
Bijlage 3b	Toets auditieve analyse
Bijlage 3c	Toets auditieve synthese
Bijlage 3d	Letters benoemen
Bijlage 3 ^e	Invented spelling

3. Handelingssuggesties voor de interventieperiode in groep 2

Het Protocol Dyslexie voor groep 1 en 2 (Wentink et al, 2008) noemt, als handelingssuggestie voor kleuters in groep 2 waarbij de ontwikkeling van het fonemisch bewustzijn en de letterkennis achterblijft ten opzichte van hun klasgenoten, de voorschotbenadering (Smits & Braams, 2006). Dit programma kan worden ingezet in de tweede helft van groep 2 en wordt door de leerkracht of een leesspecialist uitgevoerd.

De voorschotbenadering bevat expliciete oefening in het aanleren van klank-letterkoppelingen en fonemisch bewustzijn. Daarnaast wordt de leerling gestimuleerd gebruik te maken van spontane spellingen of invented spelling.

De voorschotbenadering bestaat uit de volgende 3 fasen:

1. identificatie van fonemen/letters
2. manipulatie van fonemen/letters
3. klank/tekenkoppeling aanleren.

Ik zal deze 3 fasen en invented spelling nader toelichten.

Fase 1 Identificatie van fonemen/letters.

Deze fase is vooral gericht op de passieve letterkennis. Er wordt een letter of 3-letter (mkm) woord centraal gesteld. De letter (of woord) die centraal staat leren de kinderen te herkennen in een korte tekst of rijmpje. De kinderen leren door veelvuldig in aanraking te komen met de doelletter, de letter op verschillende manieren te herkennen. Belangrijk hierbij is het verklanken van de letter en de letter laten zien/aanwijzen.

Als er sprake is van enige klankbewustzijn bij de behandelde klanklettercombinatie, wordt er doorgedaan met fase 2. Voor elke nieuwe letter dient fase 1 opnieuw doorlopen te worden. Daarbij mogen letters die op elkaar lijken (zoals b-d en s-z) niet gelijktijdig of direct na elkaar aan de orde komen. Dat zorgt voor verwarring.

Activiteiten bij fase 1:

- Letters omcirkelen in een tekst
- Doelletter herkennen in alfabet-en letterboeken
- Woorden met de doelletter herhaaldelijk simultaan spreken en schrijven
- Doelletter ondersteunen met gebaren van Spreekbeeld
- Doelletter uitknippen uit tijdschrift.
- Letters herkennen door te voelen
- ABC muur
- Letterbingo (eerst verklanken, dan letter laten zien en verklanken, doel:passief herkennen)
- Knutselen met de doelletter

Fase 2 Manipulatie van fonemen/letters.

In deze fase wordt het analyseren en synthetiseren geoefend, steeds ondersteund met letters. Voor het oefenen kan heel goed het spel 'drietal' (Spel behorend bij leesmethode *Leeslijn/Leesweg*, C. de Baar, 1995) worden ingezet.

Pas wanneer een kind goed in staat is om de doelklank en doelletter te identificeren en te manipuleren, wordt de klank/letterkoppeling geoefend.

Activiteiten bij fase 2:

- Analyseer een woord van drietal. Het kind synthetiseert en pakt het bijbehorende plaatje.
- Leg 3 kaartjes naast elkaar neer die samen het woord vormen. Ieder kaartje heeft 1 letter(combinatie). Boven de letter komt de afbeelding te liggen. De leerkracht analyseert en synthetiseert. De leerling leert zo de leesprocedure.
- Woorden bedenken met dezelfde beginklank. (later ook midden- en eindklank). Deze simultaan schrijven en spreken. Beginletter een andere kleur geven.
- Draai de eerste letter van een Drietal-woord om. Welke letter is er weg?
- De letters van Drietal afzonderlijk verklanken en het kind legt ze in de goede volgorde.
- Winkeltje (als de kinderen al meerdere letters kennen). Koop bij elkaar een letter die je nodig hebt om een woord te vormen. Je kunt de kinderen al wel de afbeelding van het woord geven.
- Plaatjesbingo. De leerkracht analyseert het woord, laat het synthetiseren door een kind en laat het vervolgens zien.

Fase 3 Klank/tekenkoppelingen aanleren.

Pas als de fasen 1 en 2 goed lukken, mag met fase 3 gestart worden.

Herhaal eerdere letters regelmatig. Vooral bij kinderen met automatiseringsproblemen zullen de klank-letterkoppelingen snel weer wegzakken.

Activiteiten bij fase 3:

- Werken met het boek *Kijk mijn letter* en het bijbehorende spel (Keuper-Makkink, 1988)
- Werken met de illustraties uit ABC-boeken, waarin de doelletter is verwerkt
- Klankie (www.klankie.nl)
- Klankgebaren
- Tekeningetjes, door de leerling zelf gemaakt, waarin de doelletter is verwerkt.
- Simultaan spreken en overtrekken van grote (schuurpapier) lettervormen
- Met scheerschuim letters schrijven op een spiegel
- Het met de vinger vormen van de letter in schelpenzand op een dienblad met simultaan spreken
- Het laten lopen van poppetjes over een grote lettervorm met simultaan spreken
- Het spelen met legoletters
- Het werken met letterstempels
- Werken met lettermallen en overtrekletters
- Letterspelletjes doen: memory, letterbingo (spelletjes uit *Leeslijn/Leesweg*, De Baar, 1995)
- Lettergroeiboek aanleggen

Invented spelling.

Invented spelling zijn zelfbedachte en spontane spellingen. Het is van belang dat kinderen zelf experimenteren met klank-letterkoppeling. Het kind leert dat je niet alleen via gesproken, maar ook door geschreven taal kunt communiceren.

Activiteiten bij invented spelling:

- Zelf simultaan sprekend (verklankend, klanken aanhouden) en schrijvend zaken opschrijven die voor de kinderen belangrijk zijn (modelling).
- Producten van kinderen samen 'lezen'. Kinderen aanmoedigen om bij hun tekeningen te 'schrijven', of zelf schrijven en simultaan verklanken wat het kind erbij wil hebben.
- Kinderen aanmoedigen om dagelijks een dagboekje te schrijven, dit steeds 'lezen' met het kind.

- Gebruik van Klankie. (www.klankie.nl)

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht tussendoelen beginnende geletterdheid

De tussendoelen beginnende geletterdheid bestaan uit de volgende onderdelen (Aarnoutse & Verhoeven, 1999):

Groep 1-2:

De kennis en vaardigheden die kleuters opdoen wanneer zij regelmatig worden voorgelezen, anderen boeken zien lezen of zelf een boek 'lezen', vindt u terug in de volgende 2 tussendoelen.

1. Boekoriëntatie

Kinderen begrijpen dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen.

Ze weten dat boeken worden gelezen van voor naar achter, bladzijden van boven naar beneden en regels van links naar rechts.

Ze weten dat verhalen een opbouw hebben.

Ze kunnen aan de hand van de omslag van een boek de inhoud van het boek al enigszins voorspellen.

Kinderen weten dat je vragen over een boek kunt stellen. Deze vragen helpen je om goed naar het verhaal te luisteren en te letten op de illustraties.

2. Verhaalbegrip

Kinderen begrijpen de taal van voorleesboeken. Ze zijn in staat om conclusies te trekken naar aanleiding van een voorgelezen verhaal. Halverwege kunnen ze voorspellingen doen over het verdere verloop van het verhaal.

Kinderen weten dat de meeste verhalen zijn opgebouwd uit een situatieschets en een episode. Een situatieschets geeft informatie over de hoofdpersonen, de plaats en tijd van handeling. In een episode doet zich een bepaald probleem voor dat vervolgens wordt opgelost.

Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal naspelen terwijl de leerkracht vertelt.

Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal navertellen, aanvankelijk met steun van illustraties.

Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal navertellen zonder gebruik te hoeven maken van illustraties.

Kennis en vaardigheden die kinderen nodig hebben om de functies van geschreven taal te doorgronden, staan omschreven in tussendoel 3 en 4.

3. Functies van geschreven taal

Kinderen weten dat geschreven taalproducten zoals briefjes, brieven, boeken en tijdschriften een communicatief doel hebben.

Kinderen weten dat symbolen zoals logo's en pictogrammen verwijzen naar taalhandelingen.

Kinderen zijn zich bewust van het permanente karakter van geschreven taal.

Kinderen weten dat tekenen en tekens produceren mogelijkheden bieden tot communicatie.

Kinderen weten wanneer er sprake is van de taalhandelingen 'lezen' en 'schrijven'. Ze kennen het onderscheid tussen 'lezen' en 'schrijven'.

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal

Kinderen weten dat gesproken woorden kunnen worden vastgelegd, op papier en met audio/visuele middelen.

Kinderen weten dat geschreven woorden kunnen worden uitgesproken.

Kinderen kunnen woorden als globale eenheden lezen en schrijven. Voorbeelden: de eigen naam en namen van voor het kind belangrijke personen/dingen, logo's en merknamen.

Het bewustzijn van vormaspecten van taal heet taalbewustzijn en wordt omschreven in tussendoel 5.

5. Taalbewustzijn

Kinderen kunnen woorden in zinnen onderscheiden.

Kinderen kunnen onderscheid maken tussen de vorm en betekenis van woorden.

Kinderen kunnen woorden in klankgroepen verdelen zoals bij kin-der-wa-gen.

Kinderen kunnen reageren op en spelen met bepaalde klankpatronen in woorden; eerst door eindrijm ("Pan rijmt op Jan") en later met behulp van beginrijm ("Kees en Kim beginnen allebei met k").

Kinderen kunnen fonemen als de kleinste klankeenheden in woorden onderscheiden, zoals bij p-e-n.

De opbouw van letterkennis wordt omschreven in tussendoel 6.

6. Alfabetisch principe

Kinderen ontdekken dat woorden zijn opgebouwd uit klanken en dat letters met die klanken corresponderen en leggen de foneem-grafeemkoppeling.

Kinderen kunnen door de foneem-grafeemkoppeling woorden die ze nog niet eerder hebben gezien, lezen en schrijven.

Van belang is dat kleuters niet alleen relaties leren leggen tussen klanken en letters, maar dat zij hetgeen zij over geschreven taal leren ook weten toe te passen in functionele contexten.

Dat staat omschreven in tussendoel 7.

7. Functioneel schrijven en lezen

Kinderen schrijven functionele teksten, zoals lijstjes, briefjes, opschriften en verhaaltjes.

Kinderen lezen zelfstandig prentenboeken en eigen en andermans teksten.

In groep 1-2 is het streven de ontwikkeling van geletterdheid van kinderen zoveel mogelijk te stimuleren om ze met een zo breed mogelijke basis voor het leren lezen en schrijven naar groep 3 te laten gaan.

Groep 3

In tussendoel 8 worden nu vooral eisen gesteld aan de letterkennis, het lees- en schrijfniveau en de ontwikkeling van fonologische vaardigheden.

8. Technisch lezen en schrijven, start (groep 3)

Kinderen kennen de meeste letters; ze kunnen de letters fonetisch benoemen.

Kinderen kunnen klankzuivere (km-, mk- en mkm-)woorden ontsleutelen zonder eerst de afzonderlijke letters te verklanken.

Kinderen kunnen klankzuivere woorden schrijven.

Het snel en accuraat lezen en schrijven van woorden veronderstelt deelaspecten die we terugvinden in tussendoel 9.

9. Technisch lezen en schrijven, vervolg (groep 3)

Kinderen lezen en spellen klankzuivere woorden (van het type mmkm, mkmm en mmkmm).
Kinderen lezen korte woorden met afwijkende spellingpatronen en meerlettergrepige woorden.

Kinderen maken gebruik van een breed scala van woordidentificatietechnieken.

Kinderen herkennen woorden steeds meer automatisch.

In de instructie voor het technische lezen en schrijven wordt veel aandacht besteed aan het begrijpen van teksten en aan het zelf maken en waarderen van teksten. Daarbij is de instructie gericht op het gebruik van geschreven taal als communicatiemiddel. Deze deelaspecten vinden we terug in tussendoel 10.

10. Begrijpend lezen en schrijven (groep 3)

Kinderen tonen belangstelling voor verhalende en informatieve teksten en boeken en zijn ook gemotiveerd die zelfstandig te lezen.

Kinderen begrijpen eenvoudige verhalende en informatieve teksten.

Kinderen gebruiken geschreven taal als een communicatiemiddel.

Bijlage 2: Signaleringslijst voor kleuters

Naam leerling:	Groep 1		Groep 2	
	januari	juni	januari	Juni
Geboortedatum:	datum:	datum:	datum:	Datum:
	leeftijd:	leeftijd:	leeftijd:	leeftijd:
	leerkacht:	leerkacht:	leerkacht:	leerkacht:

Specifieke risicofactoren

Dyslexie in de familie	Ja/nee			
Vertraagde spraak-/ taalontwikkeling	Ja/nee			
Thuis wordt niet veel (voor-) gelezen				
Onvoldoende beheersing van het Nederlands als gevolg van meertaligheid				
Hoorproblemen				
Logopedie i.v.m. spraak-/ taalprobleem				
Problemen met het leren en snel benoemen van kleuren				

Oordeel leerkracht

Voorziet de leerkracht problemen in de volgende groep? Zo ja, welke?				
--	--	--	--	--

Boekoriëntatie en verhaalbegrip (tussendoelen 1 en 2)

Luistert aandachtig wanneer er een verhaal wordt voorgelezen				
Geniet zichtbaar van voorleesactiviteiten				
Reageert verbaal en/of nonverbaal op de tekst				
De reacties van de leerling sluiten aan bij het verhaal				
Kan vooraf voorspellingen doen over het verhaal (bijv. a.d.h.v. omslag) of het verdere verloop van het verhaal				

Stelt uit zichzelf vragen over de tekst				
Imiteert voorleesgedrag (bijv. in de leeshoek)				
Leest boeken van voor naar achteren, bladzijden van boven naar beneden en regels van links naar rechts				
Kan een verhaal naspelen				
Kan een verhaal navertellen				
Niveau zelf een verhaal 'voorlezen': a: weigert b: plaatjes benoemen c: mondelinge taal d: schriftelijke taal (imiteert voorleesgedrag van de juf) e: leest echt				

Functies van geschreven taal en Relatie tussen gesproken en geschreven taal (tussendoelen 3 en 4)

Weet dat de leerkracht de tekst niet kan voorlezen als de letters bedekt zijn				
Begrijpt picto- en/of logogrammen				
Leest eigen naam				
Schrijft (stukje van) eigen naam				
Schrijft zelf (niveau oplopend van a naar e): a: tekeningetjes b: krabbels c: reeksen letterachtige vormen of letters d: herkenbare klank-letterkoppelingen waarbij één of meer letters staan voor een heel woord e: woord correct zoals het klinkt (invented spelling)				

Taalbewustzijn en Alfabetisch principe (tussendoelen 5 en 6)

Kan rijmpjes en versjes onthouden				
-----------------------------------	--	--	--	--

Experimenteert met rijm				
Kan de beginklank van een woord losmaken van de rest van het woord				
Kan drieklankwoorden (mkm) auditief synthetiseren				
Kan letters correct benoemen: welke?				

Functioneel lezen en schrijven (tussendoel 7)

'Schrijft' uit zichzelf om te communiceren (briefjes, verhaaltjes)				
Vraagt de leerkracht iets op te schrijven				
Is graag actief bezig in de lees- schrijfhoek met lezen en schrijven				
Is nieuwsgierig naar lezen en schrijven en stelt daar vragen over				

Bijzondere factoren:

- In de familie komen lees- en spellingproblemen voor ja
- Heeft logopedie gehad ja
- Er is sprake van spraak/taal en/of ontwikkelingsproblemen ja
- Er is sprake van zintuiglijke problemen ja
- Nederlands als tweede taal ja
- Concentratie en werkhoudingproblemen in het algemeen ja
- Er is sprake van ernstige sociaal-emotionele problematiek ja

Toelichting bij trekken conclusie

Tel alle kolommen verticaal op en vul het getal in onder F1, F3 en K.

Plaats in de volgende situaties de kinderen in de risicogroep:

1. Algemeen fonologisch zwak: **zowel** F1, F3 als K > 4.
2. Heeft de leerling ooit logopedie gehad, specifiek gericht op fonologische verwerkingsproblemen (navragen bij logopedist)? Het is mogelijk dat deze kinderen door het positieve effect van trainen niet uitvallen op de fonologische onderdelen. Toch is het verstandig deze leerlingen mee te nemen in de risicogroep.

Opmerking: wees extra alert wanneer in de familie dyslexie voorkomt.

Let op: Slim, met zwakke kanten op taalgebied!

Hou de ontwikkeling op de volgende gebieden in de gaten:

- gevoeligheid voor rijm;
- auditieve analyse en/of synthese is niet op niveau of gaat te traag;
- het aanleren van de letters in groep 3 (gebruik van compensatiestrategieën).

Deze slimme kinderen zullen niet of minder snel uit de groepsscreeningslijst naar voren komen als risicoleerling door hun compenserend vermogen.

Aandachtspunt bij slimmere, mogelijk risicoleerlingen dyslexie:

- Presteert op 'talige' taken* (iets) minder dan je verwacht o.b.v. de algehele indruk van het betreffende kind ja
- Is snel van begrip ja
- Weet oplossingen te verzinnen ja
- Presteert op ruimtelijke taken* beter dan op talige taken ja
- Heeft een brede interesse en belangstelling ja

* **Talige taken:** Alle activiteiten die betrekking hebben op het verwerven, verwerken en produceren van taal. Hierbij kan gedacht worden aan: het moeite hebben met het begrijpen van ingewikkelde zinnen en het kunnen verwerken van gesproken taal (bijv. instructie, een verhaal e.d.). Verder kan er gedacht worden aan: actieve/passieve woordenschat, zinsbouw, woordvorming, verbuigen van werkwoorden, het onder woorden brengen van gedachten/ideeën etc.

* **Ruimtelijke taken:** Activiteiten die vragen om meer inzicht in constructies en probleemoplossend vermogen. Hierbij valt te denken aan: omgaan met constructiemateriaal (bouwhoek, lego, k'nex) of puzzels.

Conclusie:

- Wel risicoleerling dyslexie.
- Geen risicoleerling dyslexie.

Algemene opmerkingen:

Ingevuld door:	Datum:
----------------	--------

